

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра екології, географії та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 09 МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В
СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ**

Спеціальність	014 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Середня освіта (Географія)
факультет	Психолого-природничий

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика викладання географії та економіки в середній школі» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія)

Мова навчання: українська

Розробники:

кандидат педагогічних наук,
доц. Трохимчук І.М..

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, географії та туризму

Протокол № 10 від «27» серпня 2019 року

Завідувач кафедри екології, географії та туризму проф. Лико Д.В.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету.

Протокол № 5 від «27» серпня 2019 року

Голова навчально-методичної комісії ППФ доц.Павелків В.Р.

© Трохимчук І.М., 2019

© РДГУ, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання (4р.н.)
Кількість кредитів -5	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»	Обов'язкова	
Модулів -2	Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів 5		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбачено		Семестр	
Загальна кількість годин — 150		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 самостійної роботи студента - 6	Освітній рівень: магістр	22 год.	4 год
		Практичні, семінарські	
		28 год.	8 год
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		100	138
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю: залік			
Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше): Педагогіка, Психологія, фахові дисципліни			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у студентів знань теоретичних засад методики викладання географії та економіки в старшій школі та розвиток вміння організовувати власну педагогічну діяльність.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 02. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії;

ЗК 04. . Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми, застосовувати знання на практиці;

ЗК 07. Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, поваги до різноманітності.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 01. Здатність продемонструвати знання і розуміння сучасних теоретичних та методологічних основ географії, а також методик викладання географії у старшій школі та закладі вищої освіти (ЗВО).

ФК 02. Здатність застосовувати набуті географічні і педагогічні знання, сучасні методики і освітні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), зокрема у старшій школі та ЗВО.

ФК 05. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.

ФК 06. Здатність збирати, порівнювати, аналізувати і представляти географічну інформацію у викладанні географії в ЗЗСО та ЗВО, використовувати сучасні педагогічні методи і підходи, в тому числі геоінформаційні технології.

ФК 09. Здатність організувати роботу учнів та здобувачів вищої освіти за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів та здобувачів з географії, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ФК 10. Здатність організувати практичну та науково-дослідницьку роботу учнів та здобувачів із вивчення суспільної географії країн, регіонів світу та України.

3. Очікувані результати навчання

ПРН 1. Знати та розуміти внутрішню структуру географії, її предмет дослідження, місце і зв'язки в системі наук, володіти інформацією про досягнення географії для кожного етапу освітнього процесу з урахуванням дидактичних принципів і особливостей учнів та здобувачів вищої освіти.

ПРН 7. Уміти вибирати і застосовувати основні дослідницькі методики та інструментарій з географії, які є типовими та інноваційними у старшій школі та ЗВО.

ПРН 11. Демонструвати здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовувати різноманітні письмові,

усні та візуальні засоби (у тому числі – за допомогою цифрових технологій).

ПРН 13. Формувати у здобувачів вищої освіти та учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в освітньому процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією під час характеристики окремих географічних об'єктів і територій.

ПРН 14. Застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі педагогічні та інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО та ЗВО, забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів та здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу та приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах.

ПРН 15. Застосовувати методи діагностування досягнень учнів та здобувачів вищої освіти, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та майбутнього професійного самовизначення учнів, готувати їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ПРН 16. Уміти діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю, формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, організувати співпрацю учнів та їх ефективну роботу в команді, визначати оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності.

ПРН 17. Уміти реалізовувати в освітньому процесі зміст, структуру шкільної науково-дослідницької роботи з географії (у тому числі в польових умовах) та виконувати географічні завдання різних рівнів.

ПРН 18. Уміти використовувати методи організації практичної роботи учнів із вивчення суспільної географії країн та регіонів світу, географічного простору Землі.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Методика викладання географії в старшій школі

Змістовий модуль 1. Методика викладання географії в 10 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання розділів географії в 10 класі.

Особливості викладання географії в старшій школі. Мотивація учнів. Структура курсу географії в 10 класі. Мета та завдання географії в 10 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення географії в 10 класі. Методика застосування засобів навчання в ході вивчення розділів.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з географії в 10 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з географії в 10 класі. Методика підбору форм і видів контролю і корекції навчальних досягнень учнів до конкретних розділів. Методика організації практичних робіт з географії в 10 класі.

Змістовий модуль 2. Методика викладання географії в 11 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання розділів географії в 11 класі.

Структура курсу географії в 11 класі. Мета та завдання географії в 11 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення географії в 11 класі. Методика застосування засобів навчання в ході вивчення розділів.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з географії в 11 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з географії в 11 класі. Методика підбору форм і видів контролю і корекції навчальних досягнень учнів до конкретних розділів. Методика організації практичних робіт з географії в 11 класі. Методика організації самостійної науково-дослідної роботи учнів в старшій школі. Методика розв'язування олімпіадних завдань.

Модуль 2. Методика викладання економіки в старшій школі

Змістовий модуль 3 Методика викладання економіки в 10 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання економіки в 10 класі.

Основні цілі вивчення економіки у профільних класах. Структура курсу економіки в 10 класі. Мета та завдання економіки в 10 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення економіки в 10 класі.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з економіки в 10 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з економіки в 10 класі. Методика підбору форм і видів контролю навчальних досягнень учнів. Методика організації практичних робіт з економіки в 10 класі. Методика організації самостійної роботи учнів в старшій школі.

Змістовий модуль 4. Методика викладання економіки в 11 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання розділів економіки в 11 класі.

Структура курсу економіки в 11 класі. Мета та завдання економіки в 11

класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення економіки в 11 класі. Методика застосування засобів навчання в ході вивчення розділів.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з економіки в 11 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з економіки в 11 класі. Методика підбору форм і видів контролю і корекції навчальних досягнень учнів до конкретних розділів. Методика організації практичних робіт з економіки в 11 класі.

5. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Методика викладання географії в старшій школі												
Змістовий модуль 1 Методика викладання географії в 10 класі.												
Тема 1.	10	6	4				2	2				
Тема 2.	54	4	10			40	53		4			49
Разом за ЗМ 1	64	10	14			40	55	2	4			49
Змістовий модуль 2. Методика викладання географії в 11 класі.												
Тема 1.	12	4	8				6	2	4			
Тема 2.	46	4	2			40	49					49
Разом за ЗМ 2	58	8	10			40	55	2	4			49
Всього за модуль	122	18	24			80	110	4	8			98
Модуль 2. Методика викладання економіки в старшій школі												
Змістовий модуль 3. Методика викладання економіки в 10 класі.												
Тема 1.	2	1	1									
Тема 2	12	1	1			10	20					20
Разом за ЗМ 3	14	2	2			10	20					20
Змістовий модуль 4. Методика викладання економіки в 11 класі.												

Тема 1.	2	1	1									
Тема 2.	12	1	1			10	20					20
Разом за ЗМ 4	14	2	2			10	20					20
Всього за модуль	28	4	4			20	40					40
Усього годин	150	22	28			100	150	4	8			138

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз шкільних програм з географії 10-11 класів. Календарно-тематичне планування	2
2	Зміст та структура курсів географії 10-11 класу. Аналіз підручників.	2
3	Методика вивчення розділів «Європа» та «Азія» в 10 класі	2
4	Методика вивчення розділу «Океанія» в 10 класі	2
5	Методика вивчення розділу «Америка» в 10 класі	2
6	Методика вивчення розділу «Африка» в 10 класі	2
7	Методика вивчення розділу «Україна в міжнародному просторі» в 10 класі	2
8	Методика вивчення розділу «Топографія та картографія» в 11 класі	2
9	Методика вивчення розділу «Загальні закономірності географічної оболонки Землі» в 11 класі	2
10	Методика вивчення розділу «Загальні суспільно-географічні закономірності світу» в 11 класі	2
11	Методика вивчення розділу «Суспільна географія України» в 11 класі	2
12	Методика організації самостійної науково-дослідної роботи з географії в старшій школі	2
13	Методика проведення уроків з економіки	2
14	Методика проведення практичних робіт з економіки	2
Разом		28

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Скласти плани проведення практичних робіт з географії в 10 класі	10
2	Скласти плани проведення практичних робіт з географії в 11 класі	10
3	Розробити тести різного рівня складності для перевірки знань учнів з географії до певної теми (за вибором студента)	10
4	Розробити проблемні завдання до теми певного розділу з географії (за вибором студента)	10
5	Скласти план-конспект уроку з географії із застосуванням внутрішньопродметних зв'язків (10-11 кл.)	10
6	Скласти план-конспект уроку з географії із застосуванням міжпредметних зв'язків (10-11 кл.)	10
7	Скласти план-конспект уроку з географії із застосуванням комп'ютерних форм навчання (10-11 кл.)	10
8	Скласти план-конспект уроку з географії із застосуванням навчально-ігрової технології навчання географії (10-11 кл.)	10
9	Скласти план-конспект уроку з економіки, що передбачає застосування інноваційних технологій навчання (10-11 кл.)	10
10	Скласти плани проведення практичних робіт з економіки в 10 класі	10
Всього		100

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальних навчально-дослідних завдань робочою програмою дисципліни не передбачено.

9. Методи навчання

- Словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда тощо);
- практичні (виконання практичних завдань);
- наочні (малюнки, схеми, карти);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, складання реферату тощо);
- відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

–самостійна робота (розв’язання програмних завдань).

10. Методи оцінювання

- Усне та письмове опитування;
- тестування;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- захист практичних робіт;
- залік

11. Засоби діагностики результатів навчання

- тести;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань.

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

В університеті діє накопичувальна кредитно-трансферна система оцінювання програмних результатів навчання здобувачів вищої освіти, що реалізується в ході виконання і захисту практичних робіт, виконання завдань самостійної роботи, модульного контролю, для яких визначено мінімальну кількість балів, яку слід набрати для формування рейтингового балу студента та виставлення його у залікову книжку і відомість успішності студентів з відповідними оцінками за національною та Європейською кредитно-трансферною системами на рівні 60% від запланованого.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					100 балів
Модуль 1		Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Модульна контрольна робота	
28 балів ПР 16 балів СР	20 балів ПР 16 балів СР	4 бали ПР 4 бали СР	4 бали ПР 4 бали СР	4 бали КР	

ПР- практична робота, СР- самостійна робота, КР- Контрольна робота.

4 бали за виконання завдань кожної ПР

4 бали за виконання 1 завдання СР

4 бали за виконання завдань контрольної роботи

12. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Опорний конспект лекцій.
3. Методичні вказівки для підготовки до практичних робіт.
5. Методичні рекомендації для виконання завдань самостійної роботи студентів.

13. Рекомендована література

Основна

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1998.
2. Балягіна І.А. Методика викладання економіки : навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006.
3. Горленко Г.О. Економіка (профільний рівень). Тренувальні вправи + Практичні роботи: навч. посіб. для учнів 10-х кл. екон. профілю навчання Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. 76 с.
4. Горленко Г.О. Завдання для поточного та тематичного оцінювання з економіки (профільний рівень, 10-11 класи). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2014. 239 с.
5. Горленко Г.О. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для учнів 10-11 класів. Вид. 4-те доп. і перероб. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2009. 168 с.
6. Географія. 6-11 клас: навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2016/2017 н. р. з коментарем провідних фахівців. Харків: Видавництво «Ранок», 2016. 96 с.
7. Гушулей Й. М. Загальна методика викладання основ економіки. Тернопіль : Астон, 2004.
8. Дидактика географії: Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. Київ: Педагогічна думка, 2014. 586 с.

9. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. Київ: ДНВП "Картографія", 2012. 512 с.

10. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005.

11. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Масляк П.О., Скуратович О Я. Методика викладання географії в школі. Київ: Стафед-2, 2000. 318 с.

12. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. Київ: Навч. книга, 2005. 319 с.

13. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія. Київ: Фенікс, 2007. 304 с.

Допоміжна

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів]. Умань : АЛМІ, 2005. 263 с.

2. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка. 10 клас. Профільний рівень: Підручник для ЗНЗ. Харків: Ранок, 2010. 256 с.

3. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка. 11 клас. Профільний рівень: Підручник для ЗНЗ Харків: Ранок, 2011. 288 с.

4. Панчишин С. Економіка. 10-11 клас: Тестові завдання. Київ: Либідь, 2003. 184 с.

5. Підручники з географії для 10-11 класів.

14. Інформаційні ресурси

1. Географія: Освіта ua. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/geography/

2. Уроки 11 клас. Сайт вчителя географії. URL: <https://sites.google.com/view/kotsyubinskaya/%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8-11-%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81>

3. Шкільні підручники. Географія (Кобернік, Коваленко) 11 клас. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1240-geografiya-11-klas-kobernik.html>

4. Шкільні підручники. Географія (Кобернік, Коваленко) 10 клас. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/417-geografya-kobernk-kovalenko-10-klas.html>

Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Психолого-природничий факультет
Кафедра екології, географії та туризму

Назва дисципліни	МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	5 кредити / 150 годин
Вид підсумкового контролю	залік
Викладач	Трохимчук Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Профайл викладача на сайті кафедри	Сайт кафедри: https://www.kegt-rshu.in.ua/
Е-mail викладача	trohumchuk77@ukr.net
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	
Мова викладання	українська
Консультації	<i>Очні консультації: понеділок з 08.00 до 10.00 Он лайн- консультації: п'ятниця 14.00 до 16.00.</i>

Цілі навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування у студентів знань теоретичних засад методики викладання географії та економіки в старшій школі та розвиток вміння організовувати власну педагогічну діяльність.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 02. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії;

ЗК 04. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми, застосовувати знання на практиці;

ЗК 07. Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, поваги до різноманітності.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 01. Здатність продемонструвати знання і розуміння сучасних теоретичних та методологічних основ географії, а також методик викладання географії у старшій школі та закладі вищої освіти (ЗВО).

ФК 02. Здатність застосовувати набуті географічні і педагогічні знання, сучасні методики і освітні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), зокрема у старшій школі та ЗВО.

ФК 05. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.

ФК 06. Здатність збирати, порівнювати, аналізувати і представляти географічну інформацію у викладанні географії в ЗЗСО та ЗВО, використовувати сучасні педагогічні методи і підходи, в тому числі геоінформаційні технології.

ФК 09. Здатність організувати роботу учнів та здобувачів вищої освіти за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів та здобувачів з географії, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ФК 10. Здатність організувати практичну та науково-дослідницьку роботу учнів та здобувачів із вивчення суспільної географії країн, регіонів світу та України.

Очікувані результати навчання

ПРН 1. Знати та розуміти внутрішню структуру географії, її предмет дослідження, місце і зв'язки в системі наук, володіти інформацією про досягнення географії для кожного етапу освітнього процесу з урахуванням дидактичних принципів і особливостей учнів та здобувачів вищої освіти.

ПРН 7. Уміти вибирати і застосовувати основні дослідницькі методики та інструментарій з географії, які є типовими та інноваційними у старшій школі та ЗВО.

ПРН 11. Демонструвати здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовувати різноманітні письмові,

усні та візуальні засоби (у тому числі – за допомогою цифрових технологій).

ПРН 13. Формувати у здобувачів вищої освіти та учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в освітньому процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією під час характеристики окремих географічних об'єктів і територій.

ПРН 14. Застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі педагогічні та інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО та ЗВО, забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів та здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу та приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах.

ПРН 15. Застосовувати методи діагностування досягнень учнів та здобувачів вищої освіти, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та майбутнього професійного самовизначення учнів, готувати їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ПРН 16. Уміти діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю, формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, організувати співпрацю учнів та їх ефективну роботу в команді, визначати оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності.

ПРН 17. Уміти реалізовувати в освітньому процесі зміст, структуру шкільної науково-дослідницької роботи з географії (у тому числі в польових умовах) та виконувати географічні завдання різних рівнів.

ПРН 18. Уміти використовувати методи організації практичної роботи учнів із вивчення суспільної географії країн та регіонів світу, географічного простору Землі.

Передумови вивчення дисципліни для формування програмних результатів навчання та компетентностей

Ефективність засвоєння змісту навчальної дисципліни «Методика викладання географії та економіки в середній школі» значно підвищиться, якщо здобувач попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: «Комп'ютерні інформаційні технології в освіті і науці», «Педагогіка», «Психологія» та ін.

Мотивація здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом впровадження у зміст навчальної дисципліни професійно-орієнтованих практичних завдань.

Спільна (групова) діяльність передбачає групову роботу здобувачів вищої освіти, наукових керівників магістерської роботи та викладача з цієї дисципліни

Самостійна діяльність здобувачів вищої освіти включає підготовку до аудиторних занять; опрацювання навчальної літератури за темами, пошук додаткової літератури; написання планів проведення уроків різних типів; виконання завдань для самостійного опрацювання, підготовку до контрольної роботи.

Перелік тем

Змістовий модуль 1. Методика викладання географії в 10 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання розділів географії в 10 класі.

Особливості викладання географії в старшій школі. Мотивація учнів. Структура курсу географії в 10 класі. Мета та завдання географії в 10 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення географії в 10 класі. Методика застосування засобів навчання в ході вивчення розділів.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з географії в 10 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з географії в 10 класі. Методика підбору форм і видів контролю і корекції навчальних досягнень учнів до конкретних розділів. Методика організації практичних робіт з географії в 10 класі.

Змістовий модуль 2. Методика викладання географії в 11 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання розділів географії в 11 класі.

Структура курсу географії в 11 класі. Мета та завдання географії в 11 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення географії в 11 класі. Методика застосування засобів навчання в ході вивчення розділів.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з географії в 11 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з географії в 11 класі. Методика підбору форм і видів контролю і корекції навчальних досягнень учнів до конкретних розділів. Методика організації практичних робіт з географії в 11 класі. Методика організації самостійної науково-дослідної роботи учнів в старшій школі. Методика розв'язування олімпіадних завдань.

Змістовий модуль 3. Методика викладання економіки в 10 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання економіки в 10 класі.

Основні цілі вивчення економіки у профільних класах. Структура курсу економіки в 10 класі. Мета та завдання економіки в 10 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення економіки в 10 класі.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з економіки в 10 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з економіки в 10 класі. Методика підбору форм і видів контролю навчальних досягнень учнів. Методика організації практичних робіт з економіки в 10 класі. Методика організації самостійної роботи учнів в старшій школі.

Змістовий модуль 4. Методика викладання економіки в 11 класі.

Тема 1. Методи та засоби викладання розділів економіки в 11 класі.

Структура курсу економіки в 11 класі. Мета та завдання економіки в 11 класі. Вибір методів навчання як основи ефективного освітнього процесу. Роль засобів навчання в процесі вивчення економіки в 11 класі. Методика застосування засобів навчання в ході вивчення розділів.

Тема 2. Форми організації освітнього процесу з економіки в 11 класі.

Можливості застосування різних типів уроків, як основної форми організації навчання з економіки в 11 класі. Методика підбору форм і видів контролю і корекції навчальних досягнень учнів до конкретних розділів. Методика організації практичних робіт з економіки в 11 класі.

Рекомендована література

Основна

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1998.
2. Балягіна І.А. Методика викладання економіки : навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2006.
3. Горленко Г.О. Економіка (профільний рівень). Тренувальні вправи + Практичні роботи: навч. посіб. для учнів 10-х кл. екон. профілю навчання Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. 76 с.
4. Горленко Г.О. Завдання для поточного та тематичного оцінювання з економіки (профільний рівень, 10-11 класи). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2014. 239 с.
5. Горленко Г.О. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для учнів 10-11 класів. Вид. 4-те доп. і перероб. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2009. 168 с.
6. Географія. 6-11 клас: навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2016/2017 н. р. з коментарем провідних фахівців. Харків: Видавництво «Ранок», 2016. 96 с.
7. Гушулей Й. М. Загальна методика викладання основ економіки. Тернопіль : Астон, 2004.
8. Дидактика географії: Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. Київ: Педагогічна думка, 2014. 586 с.
9. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. Київ: ДНВП "Картографія", 2012. 512 с.
10. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005.
11. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Масляк П.О., Скуратович О Я. Методика викладання географії в школі. Київ: Стафед-2, 2000. 318 с.
12. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. Київ: Навч. книга, 2005. 319 с.

13. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія. Київ: Фенікс, 2007. 304 с

Допоміжна

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів]. Умань : АЛМІ, 2005. 263 с.
2. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка. 10 клас. Профільний рівень: Підручник для ЗНЗ. Харків: Ранок, 2010. 256 с.
3. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка. 11 клас. Профільний рівень: Підручник для ЗНЗ Харків: Ранок, 2011. 288 с.
4. Панчишин С. Економіка. 10-11 клас: Тестові завдання. Київ: Либідь, 2003. 184 с.
5. Підручники з географії для 10-11 класів.

Інформаційні ресурси

1. Географія: Освіта ua. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/geography/
2. Уроки 11 клас. Сайт вчителя географії. URL: <https://sites.google.com/view/kotsyubinskaya/%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8-11-%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81>
3. Шкільні підручники. Географія (Кобернік, Коваленко) 11 клас. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1240-geografiya-11-klas-kobernik.html>
4. Шкільні підручники. Географія (Кобернік, Коваленко) 10 клас. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/417-geografya-kobernk-kovalenko-10-klas.html>

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань;
- виконання домашніх завдань;
- виконання завдань самостійної роботи;
- виконання практичних робіт.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК 2.	Знання і розуміння предметної області та розуміння професії	ПРН 1	Знати та розуміти внутрішню структуру географії, її предмет дослідження, місце і зв'язки в системі наук, володіти інформацією про досягнення географії для кожного етапу освітнього процесу з урахуванням дидактичних принципів і особливостей учнів та здобувачів вищої освіти. Формувати у здобувачів вищої освіти та учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в освітньому процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією під час характеристики окремих географічних об'єктів і територій	МН1 МН3 МН 4 МН 6	МО2
		ПРН 13	користуватися географічною та картографічною мовою в освітньому процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією під час характеристики окремих географічних об'єктів і територій	МН1 МН2 МН3 МН 4 МН 6	МО2 МО7
ЗК 4	Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми, застосовувати знання на практиці	ПРН 7	Уміти вибирати і застосовувати основні дослідницькі методики та інструментарій з географії, які є типовими та інноваційними у старшій школі та ЗВО	МН 1 МН 2 МН 4 МН 6	МО 2 МО 7
ЗК 7.	Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, поваги до різноманітності	ПРН 16	Уміти діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю, формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, організувати співпрацю учнів та їх ефективну роботу в команді, визначати	МН 1	МО 2

			оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності		
ФК 01.	Здатність продемонструвати знання і розуміння сучасних теоретичних та методологічних основ географії, а також методик викладання географії у старшій школі та закладі вищої освіти (ЗВО)	ПРН 7	Уміти вибирати і застосовувати основні дослідницькі методики та інструментарій з географії, які є типовими та інноваційними у старшій школі та ЗВО	МН 1 МН 2 МН 3 МН 4 МН 5 МН 6	МО 2 МО 6 МО 7
ФК 02	Здатність застосовувати набуті географічні і педагогічні знання, сучасні методики і освітні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), зокрема у старшій школі та ЗВО	ПРН 14	Застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі педагогічні та інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО та ЗВО, забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів та здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу та приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах	МН 2 МН 5 МН 6	МО 7
ФК 05.	Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.	ПРН 11	Демонструвати здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовувати різноманітні письмові, усні та візуальні засоби (у тому числі – за допомогою цифрових технологій)	МН 1 МН 2 МН 5 МН 6	МО 7
ФК 06.	Здатність збирати, порівнювати, аналізувати і представляти географічну	ПРН 11	Демонструвати здатність відбирати, аналізувати, представляти і поширювати географічну інформацію, використовувати	МН 1 МН 2 МН 5 МН 6	МО 7

	інформацію у викладанні географії в ЗЗСО та ЗВО, використовувати сучасні педагогічні методи і підходи, в тому числі геоінформаційні технології.		різноманітні письмові, усні та візуальні засоби (у тому числі – за допомогою цифрових технологій)		
ФК 09.	Здатність організувати роботу учнів та здобувачів вищої освіти за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів та здобувачів з географії, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.	ПРН 15	Застосовувати методи діагностування досягнень учнів та здобувачів вищої освіти, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та майбутнього професійного самовизначення учнів, готувати їх до свідомого вибору життєвого шляху	МН 1 МН 2 МН 3 МН 5 МН 6	МО 2 МО 4
ФК 10	Здатність організувати практичну та науково-дослідницьку роботу учнів та здобувачів із вивчення суспільної географії країн, регіонів світу та України.	ПРН 18 ПРН17	Уміти використовувати методи організації практичної роботи учнів із вивчення суспільної географії країн та регіонів світу, географічного простору Землі Уміти реалізовувати в освітньому процесі зміст, структуру шкільної науково-дослідницької роботи з географії (у тому числі в польових умовах) та виконувати географічні завдання різних рівнів	МН 1 МН 2 МН 3 МН 6 МН 1 МН 2 МН 4 МН 6	МО 2 МО 4 МО 7 МО 4 МО 7

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 –практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання програмних завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота студентів.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

МО1 – екзамени;

МО2 – усне або письмове опитування

МО3 - колоквиум,

МО4 – тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – студентські презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист лабораторних і практичних робіт;

МО10 – залік.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					100 балів
Модуль 1		Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Модульна контрольна робота	
28 балів ПР	20 балів ПР	4 бали ПР	4 бали ПР	4 бали КР	
16 балів СР	16 балів СР	4 бали СР	4 бали СР		

СР- самостійна робота, ПР- практична робота, КР- Контрольна робота.

4 бали за виконання завдань кожної ПР

4 бали за виконання 1 завдання СР

4 бали за виконання завдань контрольної роботи

Система та критерії оцінювання

у Рівненському державному гуманітарному університеті

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми / виду діяльності може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни. В університеті діє накопичувальна кредитно-трансферна система оцінювання програмних

результатів навчання студентів, що реалізується в ході виконання і захисту практичних робіт, виконання завдань самостійної роботи та модульного контролю, для яких визначено мінімальну кількість балів, яку слід набрати для формування рейтингового балу студента та виставлення його у залікову книжку і відомість успішності студентів з відповідними оцінками за національною та Європейською кредитно-трансферною системами на рівні 60% від запланованого.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	

74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вмiє зiставляти, узагальнювати, систематизувати iнформацiю пiд керiвництвом викладача, загалом самостiйно застосовувати її на практицi; контролювати власну дiяльнiсть; виправляти помилки, з-помiж яких є суттєвi, добирати аргументи для пiдтвердження думок			
64-73	D	задовiльно	здобувач вищої освіти вiдтворює значну частину теоретичного матерiалу, виявляє знання i розумiння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матерiал, виправляти помилки, з-помiж яких є значна кiлькiсть суттєвих	Середнiй (репродуктивний)	задовiльно	
60-63	E	достатньо	здобувач вищої освіти володiє навчальним матерiалом на рiвнi, вищому за початковий, значну частину його вiдтворює на репродуктивному рiвнi			
35-59	FX	незадовiльно з можливистю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володiє матерiалом на рiвнi окремих фрагментiв, що становлять незначну частину навчального матерiалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовiльно	не зараховано
1-34	F	незадовiльно з обов'язковим повторним вивченням дисциплiни	здобувач вищої освіти володiє матерiалом на рiвнi елементарного розпiзнавання i вiдтворення окремих фактiв, елементiв, об'єктiв	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовiльно	не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювальні форми навчальної діяльності: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та виконання завдань самостійної роботи; модульний контроль; оцінка (бали) за практичну діяльність, тощо.

Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу в Інституті педагогіки і психології Рівненського державного гуманітарного університету здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь студентів, Положення про практики студентів, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти, Положення про державну атестацію студентів.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну роботу (реферат, есе, курсову тощо) повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в самостійній роботі здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати ще раз самостійні завдання, які передбаченні у силабусі.